

Каква организация трябва да бъде КИИП

Идеята да споделя тези мисли и разсъждения е назрявала в годините на моя проектантски стаж, но узря, така да се каже след срещите за обсъждане на промените в устава на КИИП.

Основен въпрос, при определяне на правилата за каквото и да е, трябва да е каква е целта на начинанието. За да може да му се отговори смислено, е добре да обърнем поглед назад, в историята на професията „проектант”.

В миналото проектанта е бил комплексна личност, с познания в цялата сфера на строителството. Определяйки го като архитект-строител, ние трябва да сме с ясното съзнание, че той се е занимавал с целия диапазон от проблеми, касаещи определена сграда или съоръжение. През призмата на нашето време - една личност е била и архитект, и конструктор, и специалист по инсталациите, и е ръководил процеса на изпълнението.

В наше време, с развитието на нови клонове на науката, новите открития като електричеството например, са довели нови задачи за разрешаване. С повишаването на стандарта на живот „старите” познания са се разширили до такава степен, че практически са се профилирали отделни части в проекта на един строителен продукт, разработвани от различни специалисти. Всичко това доказва, че **проектантската професия е комплексна**, че в процеса участват много специалисти и крайния резултат, зависи от всички. Не може да се каже, че една специалност е „най-важна”, защото колкото и да е малък дела на дадена част, ако тя не е качествена, това рефлектира върху целия продукт - той може да се получи „инвалид”. Затова е важно не само всеки специалист да е на ниво, но и да е способен на **работа в екип**.

Ако се направи една аналогия между сътворяването на нов живот и съграждането на една сграда (или съоръжение), зачеването може да се сравни с изготвянето на проекта – трябва да има не само „съвместимост на характерите”, но и отговорност и разбирателство. Завършването на проекта и издаването на строителното разрешение, може да се сравни с раждането. Възпитанието и отглеждането на детето до пълнолетие и получаването на личен паспорт, може да се отъждестви с изграждането на сградата и въвеждането и в експлоатация - тогава се издава и паспорта на сградата. Не случайно проектанта има участие в строителния процес, чрез авторския надзор, до въвеждането в експлоатация – това е „неговата рожба”, за която той е пряко отговорен до „навършване на пълнолетие”.

В пост-социалистическата ни история (няколкото десетилетия развитие в страни), при вече „формирана гилдия” – общност от хора със специализирано образование, властта „имаше грижата” да я раздели на отделни групи (с елемент на антагонизъм) - строители и проектанти, архитекти и инженери, и т.н. Прокарваше се идея, че . . . ”на теория е едно, но на практика е друго”... – много изгодна теория за хора със слаба подготовка и лесно обясняваща неудачни решения и аварии. Това може би беше наложено за да се оправдае ролята на „партийния секретар” в колективите, но това нанесе много сериозни щети на поколения проектанти. Лично аз съм много благодарен за възможността ми да работя в началото на 90-те

известно време в Западна Германия. Там много бързо се убедих в обратното: ”Има теория, която се прилага на практика”..., и който няма познанията, и не е в състояние да го прави, по най-тактичен начин бива принуден да напусне. И това-приложено на германци в Германия.

В днешно време, когато сме част от обединена Европа, и имаме желание да мерим крачка с нормалните европейски практики – било като норми и стандарти, било като ценообразуване, е повече от неадекватно желанието ни да се „свиваме” в отеснялата си, но „удобна” черупка на „нашата практика”... В годините от близкото минало на „колективна отговорност” българинът се научи, удобно да се снишава, да не мисли много, и изобщо да бяга от отговорност. По тази причина съществува необходимост от преосмисляне и разяснение, на спецификата и същността на професията. Трябва да стане ясно, че проектантът е **отговорен**, и винаги би могъл да бъде санкциониран, ако се констатира проблем по негова вина.

Трябва да се осъзнае, особено високата отговорност, която проектантът поема пред обществото - за сигурността и условията на живот, които създава, за финансовия ресурс, вложен в строителството. **Професията е заредена с огромна доза отговорност**. За съжаление това трудно се „разбира” към момента от обществото.

Проектантът трябва да има много **сериозна теоретична подготовка**, с която да умее да си служи на практика, трябва да е **отворен за непрекъснато усъвършенстване**. По стечение на обстоятелствата моята проектантска практика започна в годините, когато „по-скоро експериментално” навлизаха персоналните компютри в проектантския процес. Това се възприемаше по коренно различен начин от различните възрастови групи проектанти. По-възрастните със сериозен практически опит се отнасяха с недоверие, това беше новост за тях, а те си бяха изградили вече някакъв стереотип, който не им се променяше. Други, които бяха с по-малък стаж, възлагаха надежди, че това може да реши всички проблеми. В крайна сметка се оказа, че навлизането на компютрите в проектирането, улесни работата – но „повдигна летвата” на възможностите, за изследване на различни варианти и намиране на оптимално решение, което още веднъж изисква много по-сериозна теоретична подготовка от всеки проектант.

В днешно време използването на **компютъра** в проектантския процес е вече **необходимо, но недостатъчно условие**. Наложително е използването на **лицензиран софтуер**, който се развива непрекъснато, и изисква също **непрекъснато повишаване на квалификацията на проектанта**.

На фона на гореизложеното, може да се коментира: ”що е то професия - проектант и какви са изискванията към нея”...

КИИП като организация определена да „отсява” кандидатите и оправомощава с проектантска правоспособност, трябва да е наясно с отговорността, с която е натоварена пред държавата и обществото. Камарата се явява като гарант за качеството на продукта – инвестиционен проект, който ще се разработва от нейните членове, удостоени със званието „проектант”.

Редно е да се поставят редица въпроси:

КИИП има ли полза от членове, които са проектанти „от време на време”?

Какви са интересите на такива членове, и какво би било качеството на техните разработки ?

Те не противоречат ли на интересите на проектантите, които се препитават само с проектиране?

Какъв трябва да бъде статута на членство на специалисти, работещи в общински и държавни учреждения и не би ли могла Камарата да има особени изисквания към тях, ако за длъжността има се изисква членство ?

Ясно е, че не на всички въпроси може да се отговори с устава. Но трябва да са ясни **целите**, които да се отстояват, докато се прави възможното, като етап в постигането на крайната цел. Не трябва да се пропуска факта, че ако държавната власт има за партньор, организация със сериозен потенциал, авторитет и утвърдени принципи, то рано или късно може да се получи и обратния ефект – предложенията за норми и закони, да се възлагат за изготвяне в организацията, а държавната власт да има контролираща и утвърждаваща роля. Държавата направи първата крачка, като със закон създаде камарите на проектантите, определяйки им полета на действие. Независимо от някои „залитания“ със последвалите промени, развитието вече зависи и от нас (ние сме обособени по интереси и задължения). Ако изчакаме само течението, може да се подхвърляме на различни страни. Ако се опитаме да се организираме и подредим дейността си - можем да насочим течението.

Какви възможности има ?

Ако сме по-либерални – отваряме широко вратите на организацията:

- *определяме минимален членски внос*
- *увеличаваме членската маса*; трудно (на практика невъзможно) да контролираме качеството. Всеки с диплома за инженер „автоматически“ получава ограничена проектантска правоспособност и след „известен стаж“ кандидатства за пълна проектантска правоспособност. При наличието на множество различни висши учебни заведения – „произвеждащи“ специалисти с дипломи за инженери, се оказва нелека задача, да се намерят критерии за съпоставка на изучавания материал, а има и субективен момент – качеството на неговото усвояване. В последно време се оказва, че има и случаи на фалшификации на дипломи, за което за съжаление, се оказахме неподготвени – системата ни за реакция е толкова тровава, че съществува възможност ...”докато умните се наумуват, лудите да се налудуват”...- най-малко за сметка на авторитета на КИИП и нейните членове. А в зависимост от негативния резултат - може да има и по-сериозни последствия!

- *при вземането на решение гласуват хора с по-ниски критерии, възпроизвежда се посредствеността*

- *работата се разпределя по случайни възможности – между случайни проектанти*

- *ниска степен на дисциплинираност* – ще съществуват „оборотни печати“ – някои само ще „бият печати“ срещу заплащане.

В резултат - слаб авторитет пред обществото.

Ако сме по-консервативни – повишаване на критериите:

– *евентуален изпит за доказване на способност*, смея да твърдя, че колкото и символичен да би бил той, ще има немалък редуциращ, бройката на кандидатите, ефект

– *ще отпаднат „проектантите - от време на време”*

- *ще се наложи няколкократно увеличение на членския внос* (самия факт ще отсее немалка част от „случайните” членове)

- *задачите биха се разпределяли между работещи проектанти*

- *ще се постигне по-високо качество на проектите*

- *по-добра възможност за контрол* – от там също положително влияние на качеството

- *много по-тесни интереси на общността* (проектантската гилдия) – съответно много по-лека възможност за вземане на аргументирани решения

– *условия за по-добра дисциплина*

В резултат - възможност за „разпознаване” от обществото на отговорността на проектанта, и повишаване на неговия авторитет.

Правейки предложения за промяна в устава и гласувайки, всеки един проектант трябва да е наясно за каква крайна цел се определя, и по какъв начин тя би могла да бъде постигната.

Председател на РК-КИИП Добрич

инж. Янко Радев